

CARDUL DE DISCOUNT - INSTRUMENT DE SUPT A FAMILIILOR NUMEROASE

Mihail Ciobanu,
Doctorand, cercetător științific INCE

Familia este componenta de bază a societății, unul dintre rolurile de bază ale acesteia fiind asigurarea continuității ei. Membrii familiei pot fi diferențiați în funcție de gradul lor de dependență de mijloacele de existență de alți membri care le pot asigura. Un grad înalt de dependență determină un nivel mai mare de vulnerabilitate. Așadar, o familie cu mulți copii, cel puțin datorită unui număr mai mare de copii, care cel mai frecvent sunt membri dependenți, are potențialul de a se afla într-o situație socio-economică mai vulnerabilă decât alte familii. Pentru a limita această posibilitate și nu numai din acest motiv, instituțiile de stat, organizațiile non-guvernamentale, iar uneori și întreprinderile comerciale, precum și alți actori socio-economici stabilesc și implementează măsuri de suport socio-economic sau de altă natură a familiilor numeroase (3 copii și mai mulți). Una dintre aceste măsuri care au prins contur recent este cardul de reduceri pentru familiile cu mulți copii (numit și discount card sau altfel - reducard).

Cardul de reduceri pentru familiile numeroase constituie o măsură de suport socio-economic a acestora reprezentat printr-un document din plastic sau în format electronic care demonstrează calitatea de membru al familiei numeroase și oferă acestuia dreptul la anumite oferte de reduceri sau scutiri pentru anumite categorii de bunuri și servicii.

Deși, probabil, s-ar putea argumenta că chiar și în antichitate ar fi existat anumite măsuri de suport pentru familiile numeroase în careva privește asemănătoare cu instrumentele de reduceri, însă conturul lor formal actual l-au căpătat în perioada modernă. Primul instrument comercial de reduceri din epoca modernă poate fi considerat cuponul, care a fost creat în 1887 de către Asa Griggs Candler [8], fondatorul companiei Coca-Cola și reprezenta un tichet de hârtie prin intermediul căruia se putea obține un pahar de Coca-Cola în mod gratuit, instrument utilizat pentru a-și promova noul produs pe piață. Aceste cupoane erau transmise prin poștă sau plasate în reviste pentru a fi decupate, acțiune de la care provine denumirea acestora (din franceză – couper – a tăia). Forma acestui instrument de reduceri ca și în cazul altor analogi ai săi a suferit schimbări în timp, ajungând de la format de hârtie la card de plastic până la cardul electronic în prezent, urmând, probabil să se dezvolte ulterior sub vreo formă de integrare biotehnică cu corpul uman.

Cardurile de reduceri pentru familiile cu mulți copii oferite de către întreprinderile comerciale acestora reprezintă un instrument de adaptare a prețurilor bunurilor la gradul de elasticitate a cererii față de preț a familiilor cu mulți copii, așadar utilizarea acestor carduri este una dintre măsurile efectuate de întreprinderi de segmentare a consumatorilor prin discriminare prin preț. Astfel de companii mizează pe o elasticitate a cererii față de preț înaltă a acestui grup de consumatori.

În ceea ce privește eficiența cardurilor de reduceri ca măsură de suport pentru familiile cu mulți copii în literatura de specialitate opiniile sunt împărțite. Unele studii [1] arată că familiile percep pozitiv acest suport, însă el nu modifică esențial situația familială, pe când alte studii [10] arată că un astfel de instrument contribuie la creșterea consumului, reducerea datoriilor și scăderea amplitudinii sferice.

Inițial reducard-urile au apărut la nivel de întreprindere, organizație, asociație, iar mai târziu au fost introduse și la nivel de municipiu sau regiune, apoi mai recent la nivel statal și chiar internațional.

La nivel de întreprindere un exemplu de card de discount pentru familii numeroase este oferit de lanțul de restaurante de familie coreene T.G.I. Friday's, Sizzler, Tony Roma's, Marché, Outback Steak House, care în cadrul strategiei lor de co-branding cooperează pentru a promova eficiența și competitivitatea și au introdus un atare card care poate fi utilizat într-un mod intersanjabil între aceste restaurante pentru a obține cadouri, certificate pentru mâncare, cupoane de reduceri, buletine informative electronice și alte beneficii după colectarea unei sume anumite de puncte. Alt exemplu de card acordat familiilor numeroase de către mediul antreprenorial este oferit de o asociație de turism austriac (Stubai Tirol) care propune un set de reduceri (de circa 5%) și servicii gratuite pentru copiii de la 5 la 15 ani în ofertele pentru turismul montan [2]. Din anul 2015 Centrul de artă contemporană HOME din Manchester, Marea Britanie oferă o proiecție de film special aleasă în ultima duminică din fiecare lună, precum și spectacole regulate și ateliere pentru familii numeroase în baza unui card oferit în mod gratuit, dar și bilete la prețuri avantajoase (4 GBP, adică circa 96 MDL) pentru filme de familie și spectacole de teatru selectate, oferte exclusive la evenimente speciale și alte beneficii [5]. Achizițiile trebuie să includă cel puțin un bilet pentru copii (cu vârsta de până la 16 ani) și un bilet pentru adulți (18 ani și mai mult) așa încât oferta să poată fi aplicată, fiind acceptate cel mult 5 bilete per tranzacție, în funcție de disponibilitate.

În anul 2014 Organizația Non-Profit "Asociația Estonă a Familiilor Numeroase" a lansat cardul de familie (Perekaart) pentru a oferi membrilor și prețuri mai bune, oferte promoționale, evenimente comune, traininguri, programe și alte forme de valoare adăugată pentru familiile numeroase. Din 2018 cardurile de familie se eliberează și familiilor cu trei copii și li s-au adăugată opțiunile de identificare a identității digitale Mobile-ID (în prezența cartelei SIM) și Smart-ID (în lipsa cartelei SIM). Prețul cardului este de 12 euro pentru 1 an și de 20 de euro pentru 2 ani [3]. De asemenea, este posibil de solicitat un card suplimentar pentru un alt părinte sau tânăr de la vârsta de 15 ani.

Pentru dezvoltarea antreprenoriatului social, suportului grupurilor vulnerabile de populație, oferind un sistem specific de reduceri pentru bunuri și servicii în august 2020 în orașul Penza din Federația Rusă a fost pus în aplicare Cardul de ajutor social " " pentru pensionari, persoane cu dizabilități și pentru familiile numeroase, dar și pentru cele cu copii cu dizabilități. Companiile locale care vând bunuri și servicii sunt chemate pe bază voluntară să participe în cadrul acestui proiect, propunând oferte administrației orașului. Acest card este din plastic, are număr individual, termen nedeterminat și se oferă pe bază gratuită. În octombrie 2020 erau deja 43500 utilizatori ai acestui card și 400 de entități ofereau reduceri, care variaza în mare parte de la 5% la 10%, ajungând în unele cazuri la 30% sau mai mult [11].

În Regiunea Novgorod din Federația Rusă aproape în aceeași perioadă a fost introdus un card similar, la care participă cu oferte de reduceri peste 100 de companii la toate categoriile de bunuri și servicii ca: medicamentele; produsele de uz casnic; produsele alimentare; încălțăminte, îmbrăcăminte; servicii educaționale; bunuri pentru construcții; produse industriale; marfuri pentru copii, precum și alte bunuri și servicii [12]. O particularitate a acestui card este că include ca beneficiari și mamele însărcinate de cel puțin 12 săptămâni ce stau la evidență în instituțiile medicale.

În anul 2013 în Kiev a fost introdus Cardul municipal „Cardul Kieveanului”. Acesta este un instrument electronic de plată multifuncțional, care conține date cu caracter personal și permite identificarea titularului cardului, care oferă beneficii, compensații, servicii și reduceri pentru deținatorii și din orașul Kiev. Scopul cardului kievean a fost de a crește protecția socială a

populației social vulnerabile (inclusiv familiile cu mulți copii) din capitala ucraineană, totodată pentru a raționaliza mecanismele de furnizare a beneficiilor, contabilitatea și direcționarea acestora, dezvoltarea unor forme de plată fără numerar, servicii pentru toți locuitorii orașului. Astfel el poate fi considerat un supercard, adică un card cu rol de unificator al tuturor măsurilor de suport.

În unele țări cu tradiție în implementarea de programe socioeconomice și demografice comprehensive de suport ale familiilor, precum Polonia, Letonia, Spania cardul de reduceri pentru familiile numeroase este implementat la nivel național, constituind o formă de parteneriat public-privat. În Spania cardul de familie numeroasă oferă acces la o serie de beneficii și reduceri de la administrațiile publice, dar și de la unele companii private, precum: reduceri/beneficii la plata impozitului pe venit și alte reduceri la impozite locale (de exemplu, cel pe proprietate), precum și la taxele pentru obținerea documentelor guvernamentale; subsidii pentru grădinițe și centre alimentare; avantaje la aplicarea pentru o locuință socială; bonusuri la plățile de asigurări sociale pentru contractarea ajutorului din străinătate; reduceri la facturile de energie electrică și termică; reduceri la prețurile călătoriilor feroviare și maritime (20-50%) și reduceri mai mici la prețurile călătoriilor cu avionul; reduceri la taxele privitoare la înscrierea la universitate, la accesul la muzee și atracții culturale publice [7]. Este important de menționat că copiii dependenți financiar de părinți care locuiesc cu ei împreună pot să utilizeze acest card până la vârsta de 21 de ani sau până la 25 de ani, dacă studiază cu frecvență la zi sau fără limită de vârstă dacă au vreo dizabilitate.

În 2014 în Polonia a fost adoptat Cardul familiei numeroase, ce reprezintă o măsură de suport dintr-un program mai larg de ajutor a celor mai sărace familii, dar și pentru creșterea natalității în țară. Inițial cardul era din plastic, iar ulterior a fost dezvoltat și aplicația mobilă pentru acesta. Spre deosebire de Spania, în Polonia vârsta limită a copilului care are drept de utilizare a cardului este mai mică - de până la 18 ani, întrucât în cazul Spaniei, dacă acesta studiază acest drept se extinde până la vârsta de 25 de ani sau are termen nelimitat în cazul unei dizabilități a copilului. Cardul se acordă, de regulă, în mod gratuit, în afară de cazurile când se cere un duplicat sau obținerea cardului într-o altă formă decât cea solicitată inițial (de exemplu, inițial a fost obținut gratuit cardul de plastic, iar ulterior vreun membru al familiei numeroase cere un card electronic sau invers), când se aplică o taxă de 9,21 PLN (2,02 EUR sau circa 41 MDL) [9]. Pe lângă taxe mai reduse pentru eliberarea pașaportului și călătorii cu transportul public compensate de municipalități, companiile locale poloneze vin cu ofertele lor pentru familiile numeroase, care pot fi accesate în mod facil prin intermediul aplicației mobile ale acestui card de reduceri.

În 2016 guvernul Letoniei a adoptat programul de suport de stat "Certificatul de familie onorific leton - Cardul de familie 3+", al cărui scop este să promoveze bunăstarea familiilor numeroase, prin intermediul unor beneficii și facilităților la obținerea diferitor servicii, micșorând astfel cheltuielile zilnice ale familiilor numeroase. Anterior dreptul de posesie a acestui card l-au avut familiile cu trei sau mai mulți copii ce aveau o vârstă de sub 18 ani, însă ulterior această limită de vârstă a fost redusă la 15 ani. Drept de utilizare îl au și copiii care studiază și au o vârstă de până la 24 de ani (cu 1 an mai puțin decât în Spania și Polonia). Inițial anual cardul necesita reînnoit, însă în prezent termenul lui de valabilitate este de 3 ani. Posesorii cardului pot beneficia de reduceri de până la 50% (sau mai mult, dar așa este recomandat în cerințele pentru ofertele companiilor private stabilite de administrațiile publice din diviziunea administrativ-teritorială respectiv) la procurarea bunurilor și serviciilor din așadar domeniul precum: benzină; librării; papetărie; recreere în familie; educație familială; instituții culturale;

catering; frumusețe și sănătate; comerț; alte bunuri și servicii. Actualmente, aproximativ 43000 de adulți sau părinți și mai mult de 52000 de copii utilizează cardul de reduceri, la care participă cu oferte peste 420 de industrii în regiuni diferite. Un sondaj realizat pe website-ul oficial al acestui card din 1265 respondenți de persoane indică că 28% din posesorii de card îl utilizează în fiecare zi, 25% - de 1-2 ori pe săptămână, alți 25% - de 1-2 ori pe lună, ceilalți 22% nu l-au utilizat, nu cunosc de el sau au răspuns în alt fel [6].

Probabil, singura încercare de suport pentru familiile numeroase la nivel internațional prin intermediul unei astfel de măsură precum sunt cardurile de reduceri a fost efectuată de către ELFAC (Confederația Europeană a Familiilor Numeroase), care reunește în total 26 de organizații ale familiilor numeroase din 22 de state europene. Cardul ELFAC a fost lansat în anul 2018 și are ca obiectiv oferirea de reduceri și oferte avantajoase pentru familiile cu mulți copii când călătoresc în statele UE. Prețul obținerii unui astfel de card (inclusiv în format digital instalat pe telefonul inteligent) este de 10 Euro pe an pentru membrii asociațiilor de familii numeroase sau 25 Euro pentru nemembri (50 Euro în Spania) și are valabilitatea cu durata de 1 an [4]. Cardul poate fi utilizat pentru călătorii în alte țări europene decât în țara de origine a familiei numeroase. Familiile pot cere un atare card până când cel mai mic copil atinge vârsta de 26 de ani.

În concluzie, trebuie spus că deși cardurile de reduceri ca instrument economic există de mai mult timp, carduri specifice pentru familiile cu mulți copii ca măsură de suport de stat a acestui grup de populație au apărut relativ recent, așa țări ca Letonia, Polonia și Spania obținând o experiență mai bogată în această direcție, unde aceste carduri, spre deosebire de alte state, nu reprezintă doar un instrument comercial sau o măsură de suport independent, ci sunt parte a vreunui program unitar mai larg de politici socio-economice și demografice. Cu toate acestea, în cele mai multe cazuri cardurile de reduceri pentru familiile numeroase reprezintă doar inițiativa particulară a unor întreprinderi, organizații sau asociații, utilizarea produselor și serviciilor care este orientată spre familie și cuprind, de regulă, un set specific și limitat de opțiuni și au un areal de răspândire mic. În ceea ce privește eficiența cardurilor de reduceri ca măsură de suport pentru familiile cu mulți copii este dificil de oferit o opinie definitivă și univocă, deoarece deși nu modifică esențial situația familială, ele contribuie la creșterea consumului, micșorarea datoriilor, micșorarea amplitudinii și sunt percepute în mod pozitiv de către familiile numeroase. Deși acest card este destinat familiilor numeroase, un instrument similar poate fi implementat și pentru alte categorii vulnerabile de populație. El, de asemenea, poate constitui o bază pentru un instrument care ar unifica mai multe forme de suport. În contextul tendinței de digitalizare a multor procese și activități umane implementarea unui astfel de instrument în Republica Moldova poate constitui un pas spre creșterea alfabetizării digitale și spre reducerea diviziunii digitale în societate, astfel încât nimeni să nu fie lăsat în urmă. În acest sens, încurajăm mediul antreprenorial, inclusiv antreprenorii sociali, precum și autoritățile publice de diferite niveluri să vină cu astfel de soluții, iar eventualele asociații ale familiilor numeroase să adere la ELFAC.

Acest articol a fost elaborat în cadrul Proiectului științific pentru perioada 2020-2023, înregistrat în Registrul de stat al proiectelor din domeniul științei și inovării din Republica Moldova cu codul 20.80009.0807.29 Proiect Program de Stat "Perfecționarea mecanismelor de aplicare a instrumentelor inovatoare orientate spre creșterea durabilă a bunăstării populației Republicii Moldova".

Bibliografie:

1. Bebel, A. (2014). *Large Family Card as an Instrument of Supporting Families With Many Children*. În: China-USA Business Review, October 2014, Vol. 13, No. 10, pp. 660-668, doi: 10.17265/1537-1514/2014.10.004, David Publishing
2. Big Family Sommer, Aktiv- & Vitalhotel Bergcrystall (2020), [Ultima accesare la 15.10.2021], Disponibil la: <https://www.bergcrystall.at/fr/ngn/big-family-sommer.html>
3. Eesti Lasterikaste Perede Liit (2021), Perekaart, [Ultima accesare la 15.10.2021], Disponibil la: https://www.perekaart.ee/perekaart/mis_on_perekaart
4. European Large Families Confederation (2021), European Large Family Card, [Ultima accesare la 15.10.2021], Disponibil la: <https://www.elfac.org/large-family-card/what-is-it/#:~:text=Large%20Family%20Card-,What%20is%20it%3F,in%20some%20other%20European%20country.>
5. HOME Greater Manchester Arts Centre Ltd (2021), Bring the Family, [Ultima accesare la 15.10.2021], Disponibil la: <https://homemcr.org/event/bring-the-family/>
6. Sabiedrības integrācijas fonda (2021), Programma "Latvijas Goda ģimenes apliecinājuma "3+ ģimenes karte"", [Ultima accesare la 15.10.2021], Disponibil la: <http://www.godagimene.lv/>
7. SUPPORT IN SPAIN (2021), Tarjeta Familia Numerosa, [Ultima accesare la 15.10.2021], Disponibil la: <https://www.supportinspain.info/es/knowledge-base/tarjeta-familia-numerosa/>
8. Tuttle, B. *The History of Coupons*, În: Time, April 06, 2010, [Ultima accesare la 15.10.2021], Disponibil la: <https://business.time.com/2010/04/06/the-history-of-coupons/#:~:text=Apparently%2C%20coupons%20haven't%20been,he%20created%20the%20first%20coupon.>
9. USTAWA z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny, Dz. U. 2014 poz. 1863, Opracowano na podstawie: t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1348
10. Wiñiewska, A., Musiał, M., & Wiecka, B. (2017, September). *The Program "Family 500 Plus" – Implications For Household Finance In Poland*. În: CBU International Conference Proceedings (Vol. 5, pp. 490-494)
11. (2021), " ", [Ultima accesare la 15.10.2021], Disponibil la: <https://www.penza-gorod.ru/residents/karta-sotsialnoy-pomoshchi-zabota/>
12. - (2021), " ", [Ultima accesare la 15.10.2021], Disponibil la: <http://www.adm.nov.ru/page/40240>